

ONDERZOEK

Culturele interesse onder artsen, accountants en juristen

KUNST, CULTUUR EN DE RAAKVLAKKEN MET HET VAK

Annemijn M. Algra, Lisette Cleynert en Joost P.H. Drenth

- DOEL** De rol van kunst en cultuur in de vrijetijdsbesteding van artsen, accountants en juristen onderzoeken.
- OPZET** Descriptief vragenlijstonderzoek.
- METHODE** Voor dit onderzoek werden artsen, accountants en juristen opgeroepen deel te nemen aan een online-vragenlijst. Zij kregen 13 vragen of stellingen voorgelegd waarin naar hun vrijetijdsbesteding en actieve dan wel passieve betrokkenheid bij kunst en cultuur werd gevraagd. Om een indruk te krijgen op welke punten artsen, accountants en juristen van elkaar te onderscheiden zijn, werden met behulp van logistische regressie predictiemodellen opgesteld met als mogelijke uitkomsten 'arts', 'accountant' of 'jurist'. Aan de hand van deze modellen werd een mini-quiz opgesteld, die na beantwoording van dichotome vragen de typische arts, jurist of accountant kon onderscheiden.
- RESULTATEN** Onder alle respondenten was museum- en bioscoopbezoek populair, sporten of tuinieren waren favoriete activiteiten en naast dagbladen werd internet frequent geraadpleegd voor nieuws. Opvallend was dat op de meeste onderzochte gebieden artsen en juristen op elkaar leken, terwijl de accountants vaak significant afweken. Zo bezochten artsen en juristen vooral musea en dans-, opera- of toneelvoorstellingen, en maakte twee derde van hen zelf muziek. Ook had een meerderheid van deze 2 groepen een bovengemiddelde belangstelling voor kunst en cultuur; dit was een belangrijk deel van hun vrijetijdsbesteding. Daarom konden we wel differentiëren tussen een arts of jurist en een accountant, maar was het onderscheid tussen artsen en juristen minder duidelijk.
- CONCLUSIE** Artsen en juristen bleken een vergelijkbare interesse in kunst en cultuur te hebben, terwijl accountants op belangrijke punten daarvan afweken.

Er is een grote variatie in de manier waarop Nederlanders hun vrije tijd besteden, van sporten en schilderen tot het bezoeken van een museum. Deze actieve en passieve culturele activiteiten scheppen een afstand tot de dagelijkse beslommingen en kunnen bijdragen aan een gezond relativiseringsvermogen. Cultuur is het geheel van uitingen van kunst, ontspanning en vermaak en is onderdeel van onze omgang met de omgeving. Kunst behoort tot cultuur en wordt gezien als een belangrijke uiting van de menselijke beschaving. Het geeft aan hoe wij als mensen de werkelijkheid zien. Een kunstenaar voegt een dimensie toe aan de werkelijkheid en geeft daardoor een persoonlijke interpretatie van het leven weer. Als die herkenbaar is voor anderen, schept dat een emotionele band die beleefd kan worden als opluchting, plezier, verdriet of bewondering. Kunst brengt een dichotomie aan in beleving en maakt mensen uniek. Immers, een kunstvorm als opera, die de een in vervoering zal brengen, kan een ander weinig bekoren. Hoe dan ook, kunst is in staat om emoties op te roepen.

Het grootste deel van de Nederlandse bevolking (92%) vindt de beschikbaarheid van kunst- en cultuur belangrijk.¹ Ruim een kwart van de Nederlanders (27%) acht

*Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde,
Amsterdam.*

A.M. Algra, BSc, medisch student;

drs. L. Cleynert, directeur; prof.dr. J.P.H. Drenth,

mdl-arts en adjunct-hoofdredacteur

(tevens: UMC St Radboud,

afd. Maag-, Darm-, en Leverziekten, Nijmegen).

Contactpersoon: A.M Algra, BSc

(annechien.algra@clneuro.ox.ac.uk).

cultuurdeelname zelfs een belangrijk onderdeel van zijn of haar persoonlijke leven. Hoogopgeleiden zijn zowel actief als passief meer betrokken bij kunst en cultuur dan laagopgeleiden. Ook doen meer hoog- dan laagopgeleiden aan sport; ongeveer twee derde van de hoogopgeleiden doet dat geregeld.¹

Het is echter onduidelijk of er binnen de groep van hoogopgeleiden verschillen bestaan in belangstelling voor kunst en cultuur. Artsen zijn hoogopgeleide professionals die midden in de maatschappij staan en die dagelijks met een groot deel van de bevolking in contact komen. In dit onderzoek hebben we met een vragenlijst de rol van kunst en cultuur in de vrijetijdsbesteding van artsen onderzocht en deze vergeleken met accountants en juristen. De 2 onderzoeksvragen waren: (a) welke kunst- en vrijetijdsuitingen worden door iedere beroepsgroep gewaardeerd?; (b) is er een typisch profiel op te stellen waaraan de gemiddelde arts, jurist of accountant te herkennen valt, wat betreft kunst- en cultuurconsumptie? Onze hypothese is dat artsen vergeleken met andere groepen hoogopgeleiden meer belangstelling hebben voor kunst en cultuur. Deze onderzoeksresultaten zijn ook gepubliceerd in *Accountant*.²

DEELNEMERS EN METHODE

Dit onderzoek werd uitgevoerd in samenwerking met 2 vakbladen, het *Nederlands Juristenblad* en *Accountant*. Voor dit onderzoek werd een oproep om een online-vragenlijst in te vullen verstuurd naar 6000 abonnees van het *Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde*. Op de website van het *Nederlands Juristenblad* werd eenzelfde oproep geplaatst en deze verscheen ook in de digitale nieuwsbrief. Voor lezers van *Accountant* werd de oproep in de e-mailnieuwsbrief opgenomen. Om mensen te stimuleren deel te nemen aan het onderzoek werd onder respondenten een iPad verloot.

VRAGENLIJST

Aan de respondenten werd een lijst met 13 vragen voorgelegd die betrekking hadden op de vrijetijdsbesteding en actieve dan wel passieve betrokkenheid bij kunst en cultuur. De vragenlijst bestond uit meerkeuzevragen en stellingen. Bij de meerkeuzevragen werd de respondent gevraagd naar (a) de culturele activiteiten die ze de afgelopen 12 maanden hadden bezocht, (b) actieve participatie in culturele activiteiten, waaronder sport en muziek en (c) de voorkeuren bij lezen (boeken, dagbladen) en televisie kijken (omroep). Vervolgens werden verschillende stellingen voorgelegd over belangstelling voor kunst en cultuur en over de hoeveelheid tijd die hieraan werd besteed. De antwoorden werden gescoord op een likert-schaal van 5 punten (van 1 (helemaal mee eens) tot

en met 5 (helemaal niet mee eens)). Om een inschatting te kunnen maken of de respondenten representatief waren voor de verschillende groepen professionals werden algemene gegevens, zoals geslacht, woonplaats en specialisatie binnen de beroepsgroep, ook uitgevraagd.

STATISTIEK

De vragenlijsten werden geanalyseerd door de frequenties van de antwoorden per vraag te berekenen. De frequenties werden weergegeven in staafdiagrammen. Verschillen tussen de beroepsgroepen werden berekend met een χ^2 -toets. Om de voorspellende waarde van verschillende variabelen te bepalen werden met behulp van logistische regressie predictiemodellen opgesteld. In de modellen 'arts' en 'accountant' werden 10 variabelen opgenomen en in het model 'jurist' waren dit er 9. Per model werd een ROC-curve gemaakt en de oppervlakte onder de curve ('area under the curve'; AUC) berekend om in te kunnen schatten of de 3 modellen accuraat konden differentiëren tussen de verschillende beroepsgroepen. Hoe groter de AUC (maximaal 1), hoe beter het model is. Aan de hand van deze modellen werd vervolgens een miniquiz opgesteld die kan differentiëren tussen de typische arts, jurist of accountant.

RESULTATEN

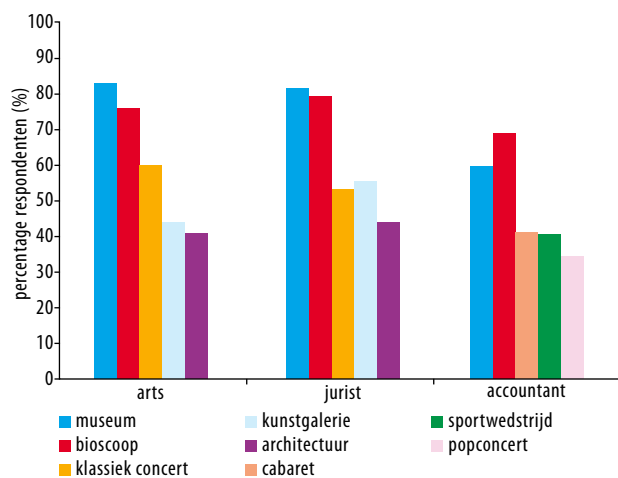
De online-vragenlijst werd door 218 artsen ingevuld (van wie 53,7% man), 130 juristen (62,3% man) en 509 accountants (76,6% man). Onder de artsen waren de huisartsen (24,8%) en de internisten (13,3%) het best vertegenwoordigd. Bij juristen kwamen advocaten (34,6%) en overheidsjuristen (14,6%) het meest voor, terwijl bij accountants de meerderheid registeraccountant was (61,3%).

BEZOEK CULTURELE ACTIVITEITEN

Figuur 1 geeft de top 5 van meest bezochte culturele activiteiten in de afgelopen 12 maanden voor elk van de 3 beroepsgroepen weer. Vooral het museum (82,6% van de artsen, 81,5% van de juristen en 59,8% van de accountants) en de bioscoop (75,7% van de artsen, 79,2% van de juristen en 68,7% van de accountants) waren populair. Artsen en juristen lijken wat betreft passieve cultuurbeoefening op elkaar, terwijl accountants deze activiteiten minder vaak lijken te bezoeken. De laatste groep gaat wel significant vaker naar professionele sportwedstrijden (40,6% van de accountants vs. 12,8% van de artsen en 20% van de juristen; $p < 0,01$).

ACTIEVE CULTUURBEOEFENING

De 5 activiteiten die de respondenten zelf het meest frequent ondernemen, zijn weergegeven in figuur 2. Ongeveer een derde van de artsen (34,9%) en van de juristen

FIGUUR 1 De top 5 van culturele activiteiten die artsen, accountants en juristen in de afgelopen 12 maanden het meest hadden bezocht. Weergegeven is het percentage respondenten per beroepsgroep.

(31,5%) maakt zelf muziek; bij accountants ligt dit percentage significant lager (15,7%; $p < 0,01$). Binnen de 3 beroepsgroepen zijn naast muziek, ook sporten en tuinieren favoriete bezigheden. Zo sport 61,9% van de artsen, 60,8% van de juristen en maar liefst 77,4% van de accountants. De top 5 van meest beoefende sporten is voor alle beroepsgroepen gelijk: hardlopen op nummer 1, gevolgd door wielrennen, tennis, zwemmen en golf.

BELANGSTELLING VOOR KUNST EN CULTUUR

Een meerderheid van de artsen (60,5%) en van de juristen (81,6%) zegt een bovengemiddelde belangstelling voor kunst en cultuur te hebben; bij accountants is dit slechts 41,2%. 67,9% van de artsen en 78,4% van de juristen vinden dat kunst en cultuur een belangrijk deel uitmaakt van hun vrijetijdsbesteding, terwijl dit voor veel minder accountants (40,1%) geldt. Juristen zijn het significant vaker helemaal eens met de stelling 'Ik heb belangstelling voor kunst en cultuur van huis uit meegekregen' (43,1% vs. 28,9% voor de artsen en 7,1% voor de accountants; $p < 0,01$). Alle beroepsgroepen zouden meer tijd willen hebben voor kunst en cultuur (74,3% van de artsen, 81,6% van de juristen en 54,6% van de accountants).

De gemiddelde jaarlijkse uitgaven aan kunst en cultuur van deze hoogopgeleiden komen overeen. In de hoogste uitgavencategorie (meer dan € 500 per jaar) zijn artsen en juristen (44,0 respectievelijk 38,5%) beter vertegenwoordigd dan accountants (24,2%).

LEES- EN KIJKGEDRAG

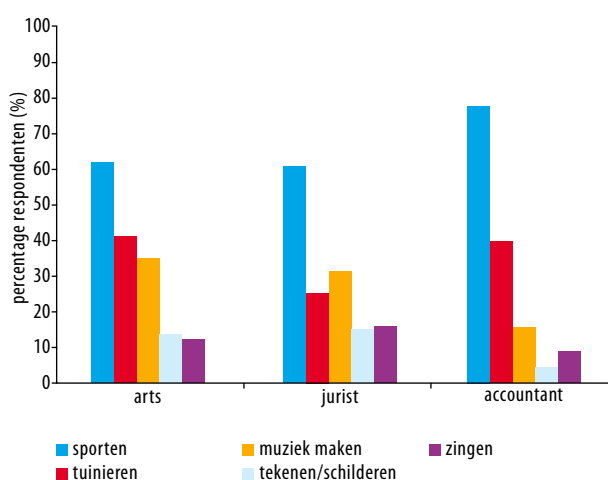
Een kwart van de artsen (25,2%) en van de juristen (22,3%) leest 0-5 boeken per jaar, circa 50% van beide groepen leest 5-15 boeken per jaar en ook een kwart van de artsen (25,2%) en van de juristen (22,3%) leest meer dan 15 boeken per jaar. Voor de accountants is dit respectievelijk 40,2; 40,5 en 19,3%. In alle groepen leest de meerderheid zowel fictie- als non-fictieliteratuur (artsen: 77,1%; juristen: 83,8%; accountants: 64,6%). Poëzie wordt daarentegen maar zelden gelezen: 12,0% van de artsen, 14,6% van de juristen en 3,2% van de accountants lezen poëzie regelmatig, vaak of zeer vaak.

In figuur 3 is de top 5 van favoriete dagbladen weergegeven. Opvallend is dat relatief veel artsen (19,7%), juristen (30,2%) en accountants (36,2%) geen dagbladabonnement hebben, maar het nieuws lezen op internet.

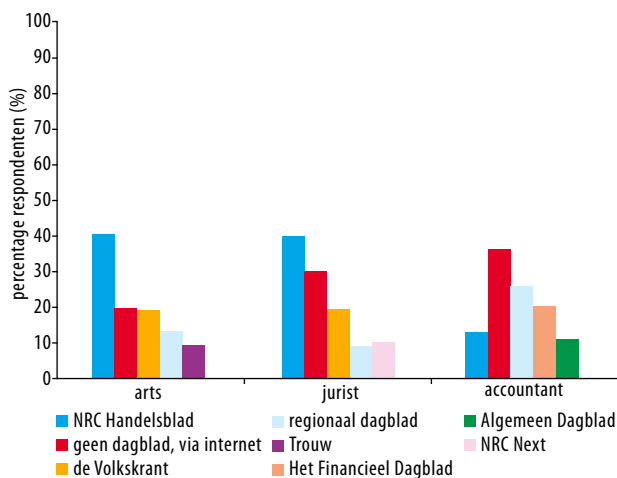
Ongeveer een derde van de artsen is lid van de VPRO (31,2%). Van andere televisie-omroepen zijn artsen significant minder vaak lid ($p < 0,01$). De helft van de artsen (48,6%) en de meerderheid van de juristen (69,0%) en de accountants (61,6%) heeft geen binding met een omroep.

PREDICTIEMODELLEN

Op grond van deze resultaten hebben we getracht profielen te maken voor het typische vrijetijdsbestedingspatroon van een arts, jurist of accountant. Voor het model 'arts' was de AUC 0,84 en voor zowel het model 'jurist' als 'accountant' was dit 0,83. De modellen 'arts' en 'jurist' verschilden voor bijna alle variabelen van het model 'accountant', maar het onderscheid tussen 'arts' en 'jurist' was minder duidelijk. De miniquiz 'Wie van de 3?'

FIGUUR 2 De top 5 van activiteiten die artsen, accountants en juristen zelf het meest frequent deden. Weergegeven is het percentage respondenten per beroepsgroep.

FIGUUR 3 De top 5 van meest favoriete dagbladen van artsen, accountants en juristen. Weergegeven is het percentage respondentent per beroepsgroep.

die op basis van de uitkomsten van deze 3 modellen werd opgesteld, is weergegeven in tabel 1.

BESCHOUWING EN CONCLUSIE

De belangrijkste conclusie uit dit onderzoek is dat artsen en juristen een vergelijkbaar kunst- en cultuurprofiel hebben, terwijl accountants op belangrijke punten daarvan afwijken. Uit ons onderzoek blijkt dat accountants minder belangstelling hebben voor de passieve cultuurbeleving van met name musea en dans-, opera- of toneelvoorstellingen dan artsen en juristen. Ook tonen ze wat betreft de beeldende kunsten minder actieve (tekenen, schilderen) en passieve participatie (bezoek aan museum of kunstgalerie, bezichtigen van architectuur) dan de 2 andere beroepsgroepen. Dit zou kunnen betekenen dat accountants minder behoefte hebben aan het visueel interpreteren van de wereld om hen heen, maar wel, zo blijkt uit hun grotere belangstelling voor cabaret, een grotere behoefte hebben aan kritisch commentaar op de wereld.

Deze resultaten kunnen worden vergeleken met een CBS-onderzoek uit 2009 waarin een dwarsdoorsnede van de Nederlandse bevolking werd gevraagd naar cultuurparticipatie en mediagebruik.¹ Artsen en juristen lijken meer belangstelling voor kunst en cultuur te hebben dan mensen met een vergelijkbaar opleidingsniveau (hbo of wo), vooral waar het gaat om museum- en kunstgaleriebezoek. Ook hebben deze 2 beroepsgroepen meer interesse voor het luisteren naar klassieke muziek dan andere hoogopgeleiden (50 vs. 27%). Accountants hebben vergeleken met andere hoogopgeleiden een grotere belangstelling

voor popconcerten, sport en cabaret. Artsen en juristen blijken vaker dan de gemiddelde hoogopgeleide Nederlander zelf muziek te maken (33 vs. 23%); dit geldt voor 15% van de accountants. Alle door ons onderzochte beroepsgroepen tekenen, schilderen en beeldhouwen minder frequent dan anderen met vergelijkbaar opleidingsniveau. Juristen en artsen schrijven even vaak proza als andere hoogopgeleiden (12 respectievelijk 8% vs. 10% in de CBS-populatie), terwijl 2% van de accountants dit doet.

Wij hadden verwacht dat de cultuurparticipatie onder artsen hoog zou zijn. Ook veronderstelden we dat er meer overeenkomsten tussen artsen en accountants zouden zijn. Zowel accountants als artsen zullen op de middelbare school exacte vakken hebben gevolgd, een zogenoemd bètaprofiel, terwijl juristen juist vaker voor een alfaprofiel kunnen hebben gekozen. Het blijkt echter dat artsen en juristen meer overeenkomsten hebben. Dit kan mogelijk verklaard worden door bepaalde aspecten die voor hun beroepsuitoefening belangrijk zijn. Voor een arts of jurist gaat het er uiteindelijk om bij iedere individuele cliënt (patiënt, aangeklaagde, benadeelde) een uitkomst te bereiken die vaak subjectief gewaardeerd wordt, zoals kwaliteit van leven, gerechtigheid of lotaanvaarding. De jurist of arts moet proberen door een wirwar van strakke wetten, regels en richtlijnen telkens tot een aanvaardbaar resultaat te komen. Dat vergt creativiteit en inlevingsvermogen in een ander. Het bewonderen of zelf beoefenen van culturele uitingvormen die een interpretatie geven van het gedrag en het lot van de mens, lijkt daarom bij deze 2 beroepsgroepen te passen. Zoals elders in dit *Tijdschrift* is te lezen, zou kunst de medische vaardigheden kunnen verbeteren, bijvoorbeeld het spelen

TABEL Miniquiz 'Wie van de 3?', gebaseerd op voorspellende variabelen uit predictiemodellen voor de culturele belangstelling van artsen, juristen en accountants

vragen	ja	nee
heeft u in de afgelopen 12 maanden een klassiek concert bezocht?	☐	☐
heeft u in de afgelopen 12 maanden een kunstgalerie bezocht?	☐	☐
maakt u zelf muziek?	☐	☐
heeft u een bovengemiddelde belangstelling voor kunst en cultuur?	☐	☐
heeft u belangstelling voor kunst en cultuur van huis uit meegekregen?	☐	☐
heeft u een abonnement op Het Financieel Dagblad?	☐	☐
heeft u een abonnement op NRC Handelsblad?	☐	☐
bent u lid van de VPRO?	☐	☐

Iedere vraag die met 'ja' beantwoord wordt, is 1 punt waard.
 Heeft u < 4 punten? Dan bent u waarschijnlijk een accountant.
 Heeft u ≥ 4 punten? Dan bent u waarschijnlijk een arts of een jurist; helaas kunnen we u niet vertellen wie van de 2.

van een muziekinstrument kan de laparoscopische vaardigheden bevorderen.^{3,4}

Een accountant beoordeelt objectieve uitkomstmaten op harde criteria – de getallen op de balans kloppen wel of niet –; in de boekhouding is weinig tot geen ruimte voor creativiteit. Wellicht hebben accountants soms behoefte aan die harde, onbuigzame werkelijkheid te ontsnappen door vermaak te zoeken in een cabaretvoorstelling. Dit is begrijpelijk, zeker gegeven de huidige situatie op de internationale financiële markten.

Dit onderzoek heeft door zijn opzet enkele beperkingen. Het is mogelijk dat er een inclusiebias is opgetreden en dat de respondenten niet representatief zijn voor de onderzochte beroepsgroepen. Om de respons te verhogen werd onder de respondenten een iPad verloot. Hiermee hebben we getracht mensen met minder belangstelling voor kunst en cultuur toch te stimuleren deel te nemen, maar mogelijk hebben we hiermee een andere vorm van selectie geïntroduceerd. Het onderzoek is relatief klein opgezet met een online-vragenlijst naar lezers van 3 vaktijdschriften, waardoor de betrouwbaarheid van de uitkomsten beperkt is. Ook is het mogelijk dat sociaal wenselijke antwoorden tot vertekening hebben geleid. Daarnaast hebben wij niet gevraagd naar de leef-tijd van de respondenten, waardoor we niet kunnen uitsluiten dat bepaalde leeftijdsgroepen over- of onder-vertegenwoordigd zijn.

Prof.dr. Y. van der Graaf, adjunct-hoofdredacteur Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde, heeft geholpen bij de analyse en de interpretatie van de onderzoeksgegevens. 830 respondenten dongen mee naar een iPad; deze werd gewonnen door een accountant, dhr. D. van Onzenoort.

- **Het grootste deel van de Nederlandse bevolking vindt het belangrijk dat uitingen van kunst en cultuur beschikbaar zijn; hoogopgeleiden vormen in deze groep een meerderheid.**
- **Volgens dit onderzoek bezoeken artsen, juristen en accountants frequent een museum of een bioscoop en zijn hun favoriete actieve vrijetijdsbestedingen sporten en tuinieren.**
- **De meerderheid van de respondenten leest het nieuws op internet, naast of in plaats van in een dagblad.**
- **Artsen en de juristen hebben een vergelijkbaar kunst- en cultuurprofiel.**
- **Artsen en juristen waarderen een visuele interpretatie van de wereld om hen heen (in de vorm van dans, opera, toneel en musea), terwijl accountants eerder behoefte lijken te hebben aan kritisch commentaar op die wereld (cabaret).**
- **Deze verschillen kunnen gezien worden als een weerspiegeling van het beroepsgebonden gedrag: waar artsen en juristen creatief en flexibel dienen te zijn in hun omgang met patiënten en cliënten, vraagt het werkgebied van accountants om onbuigzaamheid en juist niet om creativiteit.**

Belangenconflict: L. Cleynert is directeur van het Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde en J.P.H. Drenth is adjunct-hoofdredacteur van het NTvG.
Financiële ondersteuning: geen gemeld.

Aanvaard op 30 november 2011

Citeer als: Ned Tijdschr Geneesk. 2011;155:A4402

[➤ Meer op www.ntvg.nl/onderzoek](http://www.ntvg.nl/onderzoek)

LITERATUUR

- 1 Van den Broek A, De Haan J, Huysmans F. Cultuurbewonderaars en cultuurbeoefenaars. Trends in cultuurparticipatie en mediagebruik. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau; 2009.
- 2 Nierop T. Hoe cultureel zijn accountants? Accountants, medici en juristen vergeleken. Accountant. 2011;12:38-40.
- 3 Oderwald A, Schrover W. Wat heeft kunst de geneeskunde te bieden? Ned Tijdschr Geneesk. 2011;155:A4189.
- 4 Boyd T, Jung I, Van Sickle K, Schwesinger W, Michalek J, Bingener J. Music experience influences laparoscopic skills performance. JSL. 2008;12:192-4.